

FELJEGYZÉSEK A VAJDASÁGBÓL I.¹

November 1-jén köztes váltásban, délelőtt és délután is dolgozom, és ebből kifolyólag ebédidőben is ott tartózkodom az iskolában. Épp a tanáriban matattam, mert kellett valami a szekrényemből. Egyébként ez nem jellemző rám, nem vagyok szociális közegre éhes típus, nem megyek gyakran a tanáriba, az osztályteremben maradok, beírom az órákat, esetleg jegyeket, szóval adminisztrálok a szünetben. Rossz a net, a gépek is lassúak. Az elektromos napló is olykor kihagy. A tanári kicsi, nincs mindig hová ülni, állni, és a többi helyiséghez képest elképesztően meleg, és emiatt ott megizzadok, aztán pedig az rám szárad, és olyan hideg mázzá alakul a hátamon, erre mondjuk azt, hogy nyirkos lesz, és így szokott megfájdulni a hátam, amit aztán napokig észlelek (sajnos mások is, mert például lehajlás közben jajgatok, ami zavaró, engem is zavar, de hát magamat muszáj túrnöm), meg azt tapasztaltam, hogy pszichikailag sincs jó hatással rám, hát kerülöm. A korrallal jár... Szóval, most be kellett mennem a tanáriba, ahol is az egyik ott ücsörgő kolléganőm fennhangon és döböntően közölte, hogy az újvidéki vasútállomás előtetője leszakadt.

Megálltam egy pillanatra, és végiggondoltam, hogy délelőtt írt a lányom, hogy várja a telekocsis fuvar, csak délután jön, szól, ha beért Szabadkára, majd menjek ki érte, és hogy jöhetne már délben, ha járna már ez az oly régóta beígért gyorsvonat. Ez a gondolatsor elég volt, hogy tudjam, rendben van, majd jön. És mentem a dolgomra.

*

A hírek érkeznek mindenféle csatornán, hogy sok az áldozat. Relatív a sok. Ugyanis az egy is lehet sok. Akié az az egy, neki az is sok, sőt, túl sok. A szájról szájra terjedő (itt azért mégsem mondhattam szájhagyományt, pedig középiskolás koromban egyik magyartanárom azt mondta, hogy nem mondhatjuk úgy, hogy

¹ Állandó szerzőnket, a Szabadkán élő Gion Nándor-díjas író, Móra Regina középiskolai tanárt arra kértük, hogy folyamatosan készítsen a Palócföld számára beszámolókat a szerbiai eseményekről. Azaz e szöveg folytatása még nincsen készen, hanem a naptárral és az eseményekkel együtt íródik, s őszi számunkban fogjuk közzélni. *(A szerk.)*

szájról szájra, mert az olyan hatást kelt, mint egy járvány terjedése) híreket nem veszem komolyan, és várom, hogy hivatalos (nevetséges ez a kifejezés) oldalakon megjelenjen a pontos szám, és valahogy arra gondoltam, naivan, hogy talán csak sebesültek vannak.

Újvidéken jártam egyetemre, és a vasútállomás előtetője alatt gyakran elhaladtam az buszállomásra menet, illetve ha odasütött a nap, nagyon kellemes volt ott üldögélni, várakozni, nézelődni, akkor még nem voltak okostelefonok, így a nézelődéssel vagy olvasással (könyv-!), töltöttem ki a várakozásidőt. De hiába erőltettem, sehogy sem jutott eszembe a konstrukció nagysága, a súlyát meg saccolni sem tudtam. Nem emlékeztem, milyen. Innen eredt a naivságom, hogy talán nem is olyan katasztrofális az ügy.

*

Tizennégy emberről írnak, és hárman súlyosan megsérültek. Néztam is a videót a neten, hát még állt, nem nézett ki oly robusztusnak, súlyosnak. De az én rálátásom a dologra nem volt jó, mert igenis agyonütötte, agyonnyomta az ott haladó, ácsorgó embereket. És már kezdték a hírközlő csatornák a neveket és fotóikat is megjelentetni.

*

A temetésekről készülő fotók ugranak fel az okostelefonom képernyőjén, a tragédiában meghaltak rokonsága szólal meg, a veszteségük feldolgozhatatlan. Nézem a fotóikat, idősebb és középkorosztály, fiatalok, gyerekek.

*

Kezdenek a sokk után magukhoz térni az emberek, gyertyát gyújtanak a baleset helyén, környékén. És a gyász kicsit tüntetés is. Egy épület része omlott össze. Egy középületé. Nem magánszemély építtette, hanem az állam.

*

Még egy ember belehalt a sérüléseibe. Most már 15 áldozatról beszélnek. Az államelnök, a köztársasági elnök arról beszél, hogy a bűnösök, akik nem jól végezték a dolgukat, meg lesznek büntetve. De valahogy nem történik semmi, és az is lassan.

A vasútállomás 1964-ben épült, 2021-ben renoválták, 2024-ben szintén. Júliusban ünnepélyes keretek között át is adták rendeltetésének, járt a vonat, igaz, nem Szabadka felé, hanem Belgrád felé. A másik rész még nem volt funkcióban,

mert valami, amit leraktak, folyton eltűnt, olyan meseszerűen, amit Jancsi elszórt, azt a madarak felcsipegették.

*

Az emberek körülöttem arról anekdotáznak, hogy mi lett volna, ha... hogy a gyerekeik, ismerőseik is ott lettek volna, ez olyan népszerű várakozóhely a vasút- és a buszállomás környékén. Onnan a Szabadság sugárútra lehet rálátni és belátni a környéket, valóban szép onnan a kilátás, jó csak úgy báméskodni. Szép volt. De hát sok ilyen szép hely van, és ugyanilyen jónak bizonyul a vonat is, de mi van, ha ez az új beígért expressz valamely hasonló gond miatt kisiklik 200-zal... Elgondolkodtató. Vagy ha az új szabadkai aluljáró szakad le, azt is elég gyorsan megépítették a kínai munkások. És a Majsai híd, mely csuda kacskaringós lett, bár legalább nem csörömpöl – Ács nyomán² – vagy az a másik, a Szerb soron, amely olyan keskeny lett, hogy két szélesebb jármű nehezen fér el rajta egymás mellett, ja, és a bicikliutakat kifejejtették, a járművek között kell bringázni... Kezdünk ezen rágódni, hogy mi lett volna, mi lesz, ha... Bizalmatlanság.

*

Nézem az újvidéki tragédia áldozatait, nézem a fotóikat, akaratom ellenére olvasom életük vázlatát, ki honnan jött, ki mivel foglalkozott, mit szeretett volna, hisz valakik még csak életútjuk elején jártak. A Nagy Testvér észleli, mi van a fejemben, hát dobálja is rendesen az infókat.

Nemrég még a belgrádi Vladislav Ribnikári Általános Iskola legyilkolt tanulóiról olvastam, aztán néhány nap után szintén egy mézárálás történt a mladenovaci iskolánál. Az egyik gyilkos 13, a másik 21 éves, mindenkinek van fegyvere. Ez... kifejezhetetlen. Megpróbálhatom. Megpróbálok összegezni. Ezeknek a személyeknek volt fegyverük, tudták használni, és haragjuk, frusztrációjuk levezetésére használták is. Nem volt konkrét célszemély, hanem céltömeg volt. Terrortámadásnak minősíthetem.

Azóta folyton arra gondolok, hogy elmegy a gyerekem iskolába, és nem jön haza. Hogy ott többé nem biztonságos. Hogy kicsi az esély, de hát igen, akikkel megtörtént, szintén ezt gondolták, és mégis. Azóta nem engedek el senkit puszi és ölelés nélkül, és hozzáteszem, ki tudja, hogy találkozunk-e. Mondják is a gyerekeim, hogy drámázom, igazuk lehet. Micsoda nevelés, tudom, szánalmas, de így érzek, így gondolkodom, megrendültem, megrendült a hitem.

² „...bár csörömpöl, / akár a kocsik a Majsai-úton” Ács Károly: *Neked mondom, Szabadka*

Majd érkezni kezdtek a hivatalos iratok az iskolákba az Oktatási Minisztériumból, hogy milyen dokumentumok kellenek, mit csináljunk, miket készítsünk elő, gyűlések sora... Úgy éreztem, mintha engem hibáztatnának. NEM, nem a társadalom, a délszláv háború, a Szerbiában oly természetesnek vett elmélet, miszerint a fiúnak tudnia kell lőni, fegyver is kell, még ha illegálisan is, nem a szülők, nem az elkövető, hanem én, mi, a tanügyesek vétettünk. Ezt el lehetett hitetni velünk, lenyomni a torkunkon, csináltuk a parancs szerint, csendben, szófogadón, miközben az áldozatok fotói lebegtek előttünk.

Ezen is túlléptünk. Váratlanul két héttel hamarabb befejeződött a tanév. Micsoda fergeteges megoldás!

*

Az újvidéki katasztrófa áldozatai között van az a két kislány, testvérek, a nagytatájukkal utaztak. Mindhárman odavesztek. Ezt feldolgozni lehetetlen. Én sem vagyok rá képes.

*

Megemlékeznek, gyertyát gyújtanak, tüntetnek, tüntetnek.

*

A köztársasági elnök volt az áldozatok hozzátartozóinál részvétnyilvánításon. Ez szép gesztus a vezető párttól. Más ugye már nem tehetnek. Ígérik a tettesek megbüntetését. Hiszi is a nyilvánosság meg nem is. Hozott ajándékot meg nem is, mint a mesében.

*

Az ellenzék transzparensin az áldozatok képe. Ez szép gesztus. Nem engedik, hogy megfelekedezzünk róla, hogy a mi családtagjaink is ott lehettek volna.

*

Nem tetszik ez nekem. A YouTube-on nézem. A két kislány anyukája kéri, hogy hagyják őket békén a bánatukban, hadd gyászolhassanak, ne használják fel tragédiájukat. Nem akarják ezt. Nem szeretné, ha a gyerekei nevét felhasználva tüntessenek. Mondott még sok mindent, a videók alapján fájt neki, hogy ez lett a gyerekei halálából. Nem akar semmit, csak megszűnni, hogy ne érezzen. Vagy a szájába adták ezeket a gondolatokat. Vagy valóban zavarja mindez, és nem akarja. Annyira konfúz kívülállóként. És annyira szörnyűséges, hogy egy anya, aki most veszítette

el két gyermekét, a tévének nyilatkozik ebben az állapotban. Ki vette rá? Ki merészelte ezt felvenni? Ki tette ezt vele? Átkozódnom, pedig nem szabadna. Én be nem engednék senkit.

*

Az iskolákban is szerveznek megemlékezést. Kimennek az adott időben, dél körül, a baleset időpontjában, és 15 percet hallgatnak, majd hangoskodásba torkollik az esemény, tüntetésbe. Egyszer részt vettem egy ilyenben, nem azért, mert akartam, de valamiképpen néhány ellenzéki rábeszél, és mivel a többség ment, én is odaálltam, és próbáltam az áldozatokra gondolni, de aztán azon kaptam magamat, hogy a feliratokat olvasom, és a diákok szerepvállalása köt le, és az anyuka szavai csengtek a fülemben, ahogy sovány-feketében (ennél jobb szót nem találtam erre) azt kéri, hagyjuk békén őket, és valamiképpen elszégyelltem magam, és soha többet nem léptem erre az ösvényre.

*

Azt mondta az egyik hangos felszólaló, hogy míg ő kétszer betakarta az éjjel a gyerekeit, az áldozatok rokonsága ezt nem tehette meg, és... ekkor a követelésekkel folytatta a beszédét.

*

Az egyetemisták blokád alá vették az egyetemek épületét, Belgrád, Újvidék stb.

*

Kiszárad a torkom, nehéz nyelnem, és valamiféle fémes ízt érzek a számban, és a hasam görcsbe rándul, fáj, automatikusan odakapok, mint a terhes nők, mikor valami szokatlant éreznek odabent, aztán megnyugodnak, de ez, ami körülöttem zajlik, nem megnyugtató. Gyanús és vészjósló mozgások.

*

November óta gyülekeznek, tüntetnek, az egyetemek egymás után állnak le. Az egyetemisták bizonyos csoportja veszi át a hatalmat. Nem folyhat oktatás. A követeléseik: az elötető építkezésével kapcsolatos összes okirat nyilvánosságra hozása, a felelősök megbüntetése; a bebörtönzött egyetemisták felmentése; az egyetemistákra támadók megbüntetése; a felsőoktatásra 20 százalékkal több állami támogatást kérnek.

*

Mi lesz most velük? Sokan nem támogatják a tüntetéseket, mert szeretnének órákra járni, vizsgázni, így tolódik minden, mi lesz a vizsgafeltétellel, a pontszerzéssel, a már megtervezett nyári munkákkal. Aggódnak, kilátástalanság. Érthető. Szerbia fejlődő ország, nincs a szülőknek félretett pénzük, és minden drága, egyetem, szállás.

Az vezető hatalom beszélgetést, a kérések teljesítését ígéri. De valahogy nem működik. Mi, laikusok nem tudjuk, mi nem működik. Mintha lassított képsort néznék.

*

Káosz. Anarchia.

*

Ismét át kell élnem ezt. Mindennap rosszabb és rosszabb. A kilencvenes években volt hasonló, akkor középiskolás, valamint egyetemista voltam. De középiskolásként kihagytak bennünket. Éreztem a rossz helyzetet, a hatalmas szegénységet, a pénz értéktelenedését. Ennyi. De nem voltam közvetve részese a küzdelmeknek. Most meg valamely formában a középiskolás tanulók is be vannak vonva kiskorúságuktól függetlenül. Ez zavaró. Egyeseknek fogalmuk sincs, mi van. Mások tudatosan követik a tömeget. Vannak, akik a szüleik politikai nézeteit követve cselekednek. Természetesen olyanok is vannak, akik csak úgy spontán lógnak, ki megy iskolába, ha nem muszáj?! Mégis, a legtöbben csak tanulni szeretnének. Iskolába járni. Haladni.

A koronavírus alatt voltak hasonló tünetek, amikor is a legtöbb diáknak az idő iskola nélküli múlása egy-két hét múlva zavaróvá vált.

*

Tegnap sok rossz hírt kaptam, kollégák közlik kérdés nélkül. Csoportok alakulnak, akik a teljes leállítás, illetve a rövidített órákkal történő, ún. törvényes sztrájk mellett voksolnak. Ujjal mutogatnak egymásra. Gyűlölet. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy a negatív energiákat nem észlelem, nagyon is. Ott, ahová eddig röpültem, ahol imádtam lenni, dolgozni, most undorral, hányingerrel érkezem, és mint a rossz diák, reggel nem akarok felkelni, nem akarok bemenni.

*

Munkát kell keresnem, másikat. Nem akarok tanár lenni. Nem értek semmi máshoz.

*

Nem az a cél, hogy megbeszéljék a követeléseket. Nem akarnak tárgyalni a hatalommal. Már az ideiglenes kormány is összeállt, a virtuális világban már pontos arcok jelennek meg.

Az ellenzék is a háttérben. Azt mondják, nem, de ezt gondolom, senki sem hiszi el.

*

Mint minden kiélezett helyzetben, itt is megjelenik a csőcselék, akik a buli, ivás-
evés és garázdálkodás formáit próbálgatják.

*

A kollektíva két csoportja vicсорog egymásra. Azt mondják, demokrácia, de ha valaki másképpen gondolkodik, meg kell kövezni, valamilyen formában büntetést érdemel. Ez a tény. Nincs demokrácia mint olyan, ez csupán utópia. Azt nevezzük demokráciának, amikor mindenkinek joga van ugyanahhoz, a gondolatai kifejtéséhez. Ez nem létezik, nem is létezett, nem is fog létezni. Hazugság. Valóban kitörölném a demokrácia címszót, és beírnám az utópia alá, mint annak egyik magyarázati formáját. Tudott valamit Swift, mikor megírta a *Gulliver utazásait*. Ahogy követik a részek/események egymást, úgy veszítette el a hitét, én is így vagyok ezzel.

*

Nem tudom, kiért aggódjам jobban. Az egyetemista gyereke mért, aki itthon várja, hogy hátha hitelesítheti a szemeszterét, vagy a középiskolásért, aki itthon csinálja a semmit. Vagy épp magamért, aki a politikai útvesztők között próbálja megtalálni a középutat, amely ugye nem létezik.

*

Úgy gondolom, hogy rossz időben élek. Tito alatt születtem, voltam pionír, hittem benne, hogy egyformák vagyunk, hogy aki jó, igyekszik, lehet ember. Milošević alatt nevelődtem, és a vajda volt a tanárom, nem örültek/m, hogy magyar vagyok itt, máshol sem örültek nekem. Aztán végre a szerb mellé kaptam hivatalos okiratot, hogy igenis, majdnem egyenrangú magyar pajtás vagyok, és örültem végre, de so-
kan nem örültek. Arra is mertem gondolni, hogy jogom van élni itt, a Vajdaság-

ban, jogom van itt magyarnak lenni. Most arra gondolok, hogy jó, vajdasági magyar vagyok, ezt be is írták, mikor az összeírást végezték, de jogom az nincs. Amint kifejtem a gondolataimat, elillannak az éterben, nincs jogom erre, követnem kell a hatalmat, vagy követnem kell az ellenzéket, nincs más lehetőség. Nincs semleges Svájc!

*

A szövegértés, a szövegek értelmezése igen nagy spektrumot engedélyez. Eddig is tudtam, hogy egy feldolgozandó szöveg másképpen jelenhet meg egy-egy tanuló gondolatoménben, érdekes is volt ezeket megbeszélni órán. Amit most tapasztaltam, bebizonyította, hogy ugyanaz a jelenet, szöveg mennyifélen interpretálható és mennyire szélsőségesen.

Ültem a gyűlésen, hallgattam a hangos felszólalásokat, vitákat, támadásokat, küzdelmeket, a Tekken³ emellett lányos párnacsata. Eközben a csoportos munkahelyi chatben elkezdett írni valaki szintén onnan, ugyanarról a helyről, ahol is én voltam. Amit ő írt, az az egyik nézőpont volt, és felháborított, mert egyoldalú, részrehajló volt, nem volt teljesen igaz, és elkezdtem írni a másik nézőpontot. Persze ebből minden résztvevő úgy rakta ki a saját puzzle-ját, ahogy akarta, de az már nekem mindegy. Ennyi volt az én részem, az én harcom. Nem valami sorsfordító, nem valami hősiesség, de az én igazságérzetemet kielégítette, utána elégedett, majdnem boldog voltam.

Olyan volt ez az egész, mint mikor kijövünk a színházból, és azt mondja valaki, hogy „hű, tanárnő, ez volt eddig a legjobb, amit néztünk”, a másik rögtön utána, hogy „hát ez nagy sz** volt”. A közös olvasmányok is kihívások, a megbeszélés közben derül ki, hogy mennyiféle olvasatuk is van.

Nem vagyok... Képtelen vagyok követni vakon azt, amit valaki jónak tart. Képtelen vagyok a szélsőségességre. Egyszerűen látom mindkét oldalt. Látom az aggó szülőket, és értem a lázadók igazát. Értem, hogy valaki nem akar drasztikus cselekedeteket, és értem, hogy valaki már régóta hordja a keresztet, és nem letenni, hanem valakihez hozzávágni szeretné.

*

³ PlayStationokon, X-boxokon játszható verekedős videójáték.

Olvasom a bejegyzéseket. Koszovót és Vajdaságot emlegetik. Pislogok, nagyokat, mélyeket, ha lehet ilyet mondani. Az eszem megáll. Hogy jön ez ide? De ha belegondolok, igen, mindig feljön ez a téma, a két tartomány önállósodásának kérdése. Örökzöld.

Ha egyszer nagytakarítunk, akkor mindent kifordítunk a rakásra, aztán onnan válogatunk, mi megy a szemétkbe, mi marad. Aztán van, hogy megbánjuk, miért is dobtuk ki, vagy miért is hagytuk meg. Ilyesmi.

*

Az *Hernani* csatája, csak erre tudtam ma gondolni. A nézetek harca, a változás szele. Kell a változás, van, mikor mindent ki kell dobnunk, és tiszta lappal kell indulni. De lehet-e tiszta lappal indulni? Esetleg egy új identitással, hiszen még ha el is menekül az ember, viszi magával a múltját.

Ha nem jó valami, tégy ellene. Ez is hasznos gondolat, főleg, ha tett is követi.

Mégis honnan bennem ez a hatalmas bizalmatlanság?! Miért nem tudok hinni senkinek, egyik oldalnak sem? Miért nem vagyok elfogult valamelyikkel? Az kellene, az a normális.

Azt állítják, hogy mostanában veszélyes az iskolákban tartózkodni, miközben az utcán tömegek vonulnak.

Ők meg azt mondják, hogy minden egyetemistakérést teljesítettek, miközben újra és újra kiderül, mégsem.

Azt állítják, hogy jogunk van a szabad véleménynyilvánításhoz, de meg sem hallgatják a véleményünket.

Ők meg, hogy követni kell törvényeiket, épp az övékét, akik folyamatosan megsértik.

*

Félek.

*

Szegény tanulók. Akik bejárnak az iskolába, meg vannak zavarodva. Figyelnek, mit mondok, mit teszek. Ők csak haladni szeretnének.

Akik nem járnak be, otthon vannak, legtöbbjük alszik délig, mesélik nekem. Nincs iskola! Ez a lényeg!

Kevesen vannak, akik elhivatott forradalmárok, akik a magasabb és szebb célokért küzdenek. Akik eljárnak az iskolai gyűlésekre, és az ellenzékot erősítik. Gyerekek.

*

Valamelyik nap ügyeltem. Ezek a diákgyűlések jók. Ismerkedni lehet más tagozatbeli tanulókkal. Barátságok, szerelmek fonódnak. Látom, ahogy sétálnak kéz a kézben az iskolában, olykor elcsattan egy csók. Most szabad, most mindent szabad.

*

Két Viber-csoportunk van, az egyik azoké, akik a teljes leállásban vannak, a másik csoportba azok tartoznak, akik a törvényes sztrájk mellett voksoltak. Olykor kiszivároog egyik-másik üzenet, melyek még inkább eltávolítják egymástól az embereket. De hát ez így normális. Ha nem vagy velünk, ellenünk vagy.

Az a furcsa, hogy az, aki eddig a hatalom embere volt, és kiesett a mézesvödörből, az a lehangosabb. Meg a nemzetiségeket is belekeverik a harcokba. Az usztasákat emlegetik. A szerbhorvátból ismét hangsúlyos külön-külön a szerb és a horvát.

*

A nagy belgrádi tüntetések után pusztítás az utcákon. Egymásra mutogatnak, ki a vétkes. A károkat ki téríti meg? A belváros lakói félnek. Ez a Balkán-vér. Csak erőszakkal lehet őket levérni a trónról, magyarazzák nekem unszoló tekintettel. Neked is ott a helyed, ki kell tartani, mondják, és aki mondja, elmegy dolgozni, mert neki muszáj, kell a fizetés, fizetnie kell a számlákat, ebből él, és a gyereke is iskolában tanul. Hm.

*

A gyerek? A gyerek mit képvisel? Önmagát. A személyiségét. Az egyéniségét. Talán nem pontos az előbbi. A gyerek sokáig gyerek, még 18 évesen is gyerek, a tapasztalatok, a külső hatások eldolgogzatnak rajta, míg elmondhatja magáról, hogy önálló gondolatai vannak. Addig mi, a szülők, a tanárok, a barátok, a közeleiek határozzuk meg őket. Tudat alatt azt teszik, amit mi szuggerálunk.

*

Hányingerem van. A testem meg fáj, mert görcsben van folyamatosan. Volt gyűlésünk, és arról szólt a gyűlés nagyobb része, hogy kit is támadjunk. Egyszerűen nem képesek elfogadni, hogy nem gondolkodunk egyformán. Az egyik ellenzéki vezérszemélyiség a tantestületi gyűlés közepén felállt, hogy megy a gyerekéért az óvodába. És kibillegett. Az ő gyereke jó helyen van, oviban. Ugye nem vette ki onnan, hogy sztrájkoljon vele. De mi van azokkal, akik tanulni szeretnének, és

nem mehetnek? Az ő jogaik hol vannak? Vannak ilyen és hasonló megoldatlan kérdések. 'Veszteség', így hívják az ilyen gyerekeket. Háborúban, forradalmakban van ilyen. A hitelét veszíti.

*

Groteszk. Én erre nem vagyok képes, teljességben nem tudok gondolkodni. Képtelen vagyok teljes képet adni az orosz, akarom mondani szerb társadalomról. Nem is ismerem ezt a népet.

Lassan fél évszázada köztük élek, mégsem ismerem őket. Nem is tartozom közéjük. Nem is érzem őket magaménak, éreztetik is, hogy csupán kisebbségi vagyok, nincs is hangos szavam, csak halk gondolataim, belső monológom, de beállhatok mögéjük, megengedik, a tömeget alkothatom. Mit mondana most Gion, vagy mire gondol Végel? Ó, ha súgathna valamit, ha segítene. Most kellene valahogy az ösvényünkön elirányítaniuk bennünket. Talán ők tudnák, hogyan, talán. Nekem kell megtalálnom az én mellékutamat, mely nem egyenrangú a főúton lévőekkel, de a magam önbecsülését még megtalálnám rajta valahol, talán a hármas útnál, ha még megvan.

Nekem kell kitaposnom, nekem van egyetemista gyerekem, aki sírva panaszkodik, hogy évet veszít, hogy mi lesz, és én nem tudok rajta segíteni. És a többi egyetemista, a szüleik, akiknek fizetniük kell az egyetemi költséget, a szállást (jobb esetben diákokthont, rosszabbikban házbért). Ezt is a mérlegre rakom. Ja, igen, ők a 'veszteség', ezt mindig elfelejtem. Ezzel számolni kell a forradalmakban, valakiknek meg is kell „halniuk” a harcokban, kell lennie 'veszteség'-nek, hát ők azok.

*

Azt mondja a középiskolás gyerekem, hogy ne aggódjam miatta. Igaz, egyedül van az osztályban, mert a többiek nem járnak be, mert ugye nem muszáj, ahogy mondtam, anarchia van, mindenki azt csinál, amit akar. Mondja a gyerek, hogy nem is rossz, mintha magánórán lenne. De tanul. Igaz, csak néhány tanár tanít, a többi nem, mert az elveikkel nem egyezik meg a fennálló hatalmi rendszer politikája. És minden szélsőséges eszközhöz folyamodnak, hogy véletlenül se menjen be egy gyerek sem. A tanulók meg eddig azért rettegtek, hogy igazolatlant kapnak az osziktól, ha lógnak, most meg akkor, ha jönnek. Hát melyik jobb?!

A szülők tehetetlen panasza, a gyerekek kiábrándultsága, a kétségbeesés, a visszaélés, a gonoszkodás. Addig, amíg Merényiék uralkodnak, nem lesz nyugalom. Határhelyzetben vagyunk, többszörösen.

*

Ebben a háborúban egy vesztes van: a tanulók. A hátukon taposnak a felnőttek, szégyelljék magukat. Én szégyellem. Semmi közük hozzá. Fél mindenki, de a gyerekpajzs megvéd.

Szabadka, 2025. március 25.



Csobány Kálmán – *Ady-versek III. (Harc a Nagyúrral)*
(tusrajz, 218 x 160; 1976)